

မျက်ချေပြတ်၍မသင့်သော လုံခြုံရေးပြဿနာ*

ကောင်းဆက်ဟိန်း¹

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် ၂၀၁၅ မှ ၂၀၂၁ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ၊ ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော Rohingya Salvation Army (ARSA)နှင့် မြန်မာစစ်တပ်တို့ တိုက်ပွဲများနှင့် နယ်မြေရှင်းလင်းမှု ဖြစ်စဉ်များ၏ နောက်ဆက်တွဲ ရလဒ်အနေဖြင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများ နေရပ်စွန့်ခွာကာ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသို့ ထွက်ပြေး ခိုလှုံနေကြရသော အခြေအနေများနှင့် ၎င်းတို့အား အစွန်းရောက် အကြမ်းဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ စည်ရုံး သိမ်းသွင်းမှု ခံရလာနိုင်ခြေများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အမျိုးသားလုံခြုံရေးရှုထောင့်အရ

---

¹ စာရေးသူ ကောင်းဆက်ဟိန်းသည် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး ပညာနှင့် ကျောင်းပြီးခဲ့ပြီး အမျိုးသားလုံခြုံရေးရာဘာသာရပ်များကို ဆက်လက် ရှာဖွေလေ့လာဆည်းပူးလျက်ရှိပါသည်။ လက်ရှိတွင် သုတေသနနှင့် ပိုင်းခြားစိပ်ဖြာမှု ဌာန (Research and Analytic Department) တခုတွင် အလုပ်သင်အနေဖြင့် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်လျက်ရှိပါသည်။

*ဤစာတမ်းငယ် ဖြစ်မြောက်ရေးကို ကြပ်မတ်ကြည့်ရှုပေးပါသော Ritsumeikan University၊ နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးပညာမှ ဆရာကျော်စွာဟိန်း၊ ရေးသားဖော်ပြခွင့်ပြုပေးသော အင်းလျားဘောဂဗေဒဂျာနယ်မှ အယ်ဒီတာအဖွဲ့အားလည်းကောင်း ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

မျက်ချေပြတ်၍မသင့်သော လုံခြုံရေးပြဿနာ

ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ပေါ့ဆ၍ မသင့်ကြောင်းကို ချဉ်းကပ်လေ့လာ တင်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သုတေသနပြုလုပ်ခဲ့သည့် နည်းလမ်းမှာ နိုင်ငံတကာမှ လေ့လာစောင့်ကြည့်ရေးအင်စတီကျူးရှင်းများမှ ထုတ်ပြန်ထားသည့် သုတေသန အစီအရင်ခံစာများ၊ နိုင်ငံပိုင် သတင်းစာတွင် ဖော်ပြခဲ့သော သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲ ထုတ်ပြန်ချက်များ၊ ပြည်တွင်းပြည်ပ မီဒီယာနှင့် သတင်းဌာနများမှ သတင်းဂျာနယ် ဆောင်းပါးများကို သတင်းအချက်အလက်များစုစည်းခြင်း (Desk Review)နှင့် ထပ်ဆင့်လေ့လာဆန်းစစ်မှု (Secondary Research) ဖြင့် ဆန်းစစ် ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ စာတမ်း ကန့်သတ်ချက်များအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဌာနဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်ပတ်သတ်မှုများ၊ အားသာချက်၊ အားနည်းချက်များ၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ခြိမ်းခြောက်မှုများကို လျော့ချနိုင်ရန်အတွက် နိုင်ငံအဆင့်အနေဖြင့် လုပ်ဆောင်နေမှုများ စသည်တို့ကို အနုစိပ်လေ့လာတင်ပြနိုင်ရန် ကန့်သတ်ချက်များ ရှိနေပါသည်။ ထို့အပြင် နယ်စပ်လုံခြုံရေး ကိစ္စများ၊ ဒေသတွင်း လုံခြုံရေးကိစ္စများ၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မှုခင်းများ (မူးယစ်ဆေးဝါးရောင်း ဝယ်ဖောက်ကားမှုများ၊ လက်နက် ခဲယမ်း ရောင်းဝယ်မှုများ၊ လူကုန်ကူးမှုများ စသည်) စသည့် လူသားလုံခြုံရေးကို ခြိမ်းခြောက်မှုများ မြင့်တက်လာမှုကို လျော့ချ ကာကွယ်နိုင်စေရေးအတွက် အာဆီယံ ဒေသတွင်းရှိ နိုင်ငံများနှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နေမှုများ အ

ခြေအနေများကို ဤစာတမ်းငယ်တွင် ထည့်သွင်း တင်ပြထားနိုင်သည့် အခြေအနေတွင် မရှိပါ။

အဓိကစကားလုံးများ - နယ်စပ်လုံခြုံရေး၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၊ ဒုက္ခသည်စခန်း

၁။ နိဒါန်း

၂၅ ရက် သြဂုတ်လ ၂၀၁၇ခုနှစ်တွင် Rohingya Salvation Army (ARSA) ခေါ် Harakah al-Yaqin² မှ မောင်တောမြို့နယ် မြောက်ပိုင်းရှိ ဟိန္ဒူကျေးရွာများကို အကြမ်းဖက်သတ်ဖြတ်ခဲ့သည့် ဖြစ်စဉ်များနှင့်အတူ နယ်ခြားစောင့်တပ် ကင်းစခန်းများအား တိုက်ခိုက်ခဲ့သော ဖြစ်စဉ်များမှ အစပြုကာ တပ်မတော်၏ ရခိုင်ပြည် မြောက်ပိုင်း "နယ်မြေရှင်းလင်းရေး စစ်ဆင်ရေးများ"ကြောင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး ၂၇၅,၀၀၀ကျော် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံဘက်သို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ရပြီး၊ ၂၀၂၁ခုနှစ်တွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံရှိ ဒုက္ခသည် စခန်းများတွင် ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်ပေါင်း ၈၉၀,၀၀၀ကျော်ခန့်ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်ဟု UNHCR၏ အစီရင်ခံစာများတွင် ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ (UNHCR, 2021)

---

² ယုံကြည်ချက်အရ လှုပ်ရှားမှု

မျက်ချေပြတ်၍မသင့်သော လုံခြုံရေးပြဿနာ

ဆယ်စုနှစ်များစွာ အကြမ်းဖက်ခံရမှုများ၊ လူမျိုးရေး
ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုများနှင့် သတ်ဖြတ်ခံရမှုများကြောင့် နေရပ်စွန့်ခွာပြီး
ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်နေရသော ရိုဟင်ဂျာများနည်းတူ၊
ရခိုင်ပြည်မြောက်ပိုင်း မူရင်းဒေသခံများဖြစ်သည့် လူနည်းစု မြို့၊ ကမန်
တိုင်းရင်းသားများနှင့် ဟိန္ဒူဘာသာဝင် လူနည်းစုများလည်း မလျော့သော
ဆင်းရဲဒုက္ခများကို ရင်စည်း ခံစားနေကြရသေးသည်။

ဒုက္ခသည်များကို လက်ခံထားသည့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့်
အိန္ဒိယနိုင်ငံများသည် ဒုက္ခသည် စခန်းများမှ
နောက်ဆက်တွဲပြဿနာများဖြစ်သည့် စားနပ်ရိက္ခာပြဿနာများ၊
စခန်းတစ်ခုမှ လက်ခံနိုင်သည့်ဦးရေထက် အဆမတန်များပြား
ကျော်လွန်နေသော ပြဿနာများ၊
ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပြဿနာများ စသည်တို့ကို
ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနေရသလို၊ တဖက်တွင်လည်း ရာဇဝတ်မှုနှင့်
အမှုအခင်းပြဿနာများကိုပါ ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းနေရပြန်သည်။
ကုလသမဂ္ဂနှင့် အခြားသော နိုင်ငံတကာမှ အစိုးရမဟုတ်သည့်
အဖွဲ့အစည်း(INGO)များသည် သက်ဆိုင်ရာ
နိုင်ငံအစိုးရများမှတဆင့်သော်လည်းကောင်း၊

တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း လူသားချင်းစာနာမှု အကူအညီများ ထောက်ပံ့ကူညီပေးလျက် ရှိနေကြသည်။ သို့သော် ထိုအစိုးရများတွင် စိုးရိမ်နေသည့် နောက်ထပ်ပြဿနာတစ်ခုကျန်ရှိသေးသည်။ ၎င်းမှာ အဆိုပါဒုက္ခသည်စခန်းများမှာ ဘာသာရေးအစွန်းရောက် အကြမ်းဖက်သမားများအတွက် လူသစ်စုဆောင်းရာရင်းမြစ် ဖြစ်လာပြီး ဒေသတွင်းလုံခြုံရေးကို ထိပါးခြိမ်းခြောက်လာနိုင်မည်ကိုပင် ဖြစ်သည်။

၂။ နယူးဒေလီ၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှု

လက်ရှိတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံဖက်သို့ ထွက်ပြေးခိုလှုံနေကြသော ရိုဟင်ဂျာအရေအတွက်မှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် နည်းပါးပြီး အိန္ဒိယအစိုးရ၏ ခန့်မှန်းချက်အရ ၄၀,၀၀၀ ဝန်းကျင်သာ ရှိသည်။ (Kine, 2020) ၂၀၁၆ အောက်တိုဘာလ ဝန်းကျင်တွင် Aqa Mul Mujahidden (AMM) အမည်ရှိ ရိုဟင်ဂျာ အကြမ်းဖက်အုပ်စုသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ ဂျမ္မုနှင့် ကက်ရှီမီးယား Jammu and Kashmir ဒေသတွင် အကြမ်းဖက် လုပ်ငန်းများကို Lashker-e-Taiba (LeT) နှင့် Jaish-e-Mohammed (JeM) အဖွဲ့များနှင့်

မျက်ချေပြတ်၍မသင့်သော လုံခြုံရေးပြဿနာ

ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ဟု အစီရင်ခံစာများအရ သိရသည်။ (Sen, 2017)

AMM အဖွဲ့မှာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ Harkat-ul Jihad Islami-Arakan (Huji-A) အဖွဲ့မှ ကြီးထွားလာသည် ဆိုပါသည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ဖော်ပြထားသည့် သတင်းအရ အယ်ကိုင်ဒါ Al-Qaeda အဖွဲ့သည် နယ်မြေချဲ့ထွင်ရန်အတွက် အိန္ဒိယ အရှေ့မြောက်ဖက်ဒေသ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ မြန်မာ၊ ထိုင်းနှင့် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံများကို မျက်စေ့ကျနေသည်ဟု India Today သတင်းဌာနမှ ၂၀၁၇ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၈ ရက်နေ့သတင်းတွင် ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ (Dutta, 2017)

အာသံ (Assam)ပြည်နယ် ထောက်လှမ်းရေးအစီရင်ခံစာများအရ ISIS³ အပါအဝင် ဂျီဟတ် အင်အားစုသည် အာသံလူငယ်များနှင့် မြန်မာလူငယ်များ (နေရပ်စွန့်ခွာ ရိုဟင်ဂျာ)ကို ပစ်မှတ်ထားကာ စည်းရုံးခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံသား၊ အယ်ကိုင်ဒါ အကြမ်းဖက်အဖွဲ့ဝင် အူစတက် ဖာရုခ် (Ustad Farooq)သည် မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်လာသည့် ရိုဟင်ဂျာ မူစလင်များကို စည်းရုံးသိမ်းသွင်းရန် တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခံရသူ ဖြစ်သည်။

---

³ Islamic State of Iraq and Syria

Inya Security Studies Section

မြန်မာနိုင်ငံမှ တပ်မတော်၏နယ်မြေရှင်းလင်းမှု ဖြစ်စဉ်များကြောင့် ရိုဟင်ဂျာများသည် နေရာအနှံ့သို့ ထွက် ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ကြပြီး မနည်းသော အရေအတွက်တချို့သည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့အပြင် မလေးရှားနှင့် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံများရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းများသို့ ရောက်ရှိခဲ့ကြပါသည်။ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံသား Hafiz Saeed သည် Lashka-e-Taiba (LeT) အဖွဲ့အား ပူးတွဲတည်ထောင်သူဖြစ်ပြီး Jama'at-ud-Da'wah (JuD) အဖွဲ့အား တည်ထောင်သူ အကြီးအကဲလည်း ဖြစ်သည်။ အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်သည် အကြမ်းဖက်သမားအဖြစ် အလိုရှိနေသူဖြစ်ပြီး လက်ရှိတွင် ပါကစ္စတန်၌ အခြေပြု လှုပ်ရှားနေလျက်ရှိသည်ဟု သတင်းထွက်ခဲ့ပြီး Hafiz Saeedသည် လူပေါင်း ၁၆၆ ဦးကို သေစေခဲ့သည့် ၂၀၀၈ခုနှစ် မွမ်ဘိုင်း တိုက်ခိုက်မှုတွင် အဓိကကျသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်ခဲ့သူဖြစ်ဟု စွပ်စွဲခံထားရသူ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်အား ၂၀၁၉ ဇူလိုင်လတွင် ပါကစ္စတန်အစိုးရက ဖမ်းဆီးနိုင်ခဲ့သည်။ (Bukhari, 2020) (Khan, 2020)

JuD အဖွဲ့သည် အင်ဒိုနီးရှားရှိ ဒုက္ခသည် စခန်းများတွင် လှုပ်ရှားနေသည်မှာ ၅ နှစ်ဝန်းကျင်ရှိနေပြီဖြစ်ပြီး၊ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီများဖြစ်သည့်

မျက်ချေပြတ်၍မသင့်သော လုံခြုံရေးပြဿနာ

အစားအသောက်များ၊ အဝတ်အစားများ၊ စောင်နှင့် ဆေးဝါးများ ဖြန့်ဝေပေးခြင်းများ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီအလုပ်ဟု ဆိုသော်လည်း အလားအလာရှိသည့် ဂျီဟတ် (Jihadis)များကို ရှာဖွေသိမ်းသွင်းရန်ဖြစ်သည်။ Hafiz Saeed အနေဖြင့် ဆယ်ဦးထက်မနည်းသော ဂျီဟတ်များကို နေရပ်စွန့်ခွာလာသော ရိုဟင်ဂျာများမှ စုဆောင်း သိမ်းသွင်းနိုင်ခဲ့သည်ဟု သံသယရှိနေကြသည်။

၃။ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်အခြေအနေ

လက်ရှိတွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသည် နေရပ်စွန့်ခွာ ရိုဟင်ဂျာ ဒုက္ခသည် အများဆုံး လက်ခံထားရသည်။ ဒုက္ခသည်များရောက်လာချိန်မှ စတင်၍ အုပ်စုဖွဲ့ ရန်ဖြစ်မှုများနှင့်အတူ လက်နက်နှင့် မူးယစ်ဆေးဝါး ကုန်သွယ်မှုပါ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု ကော့ဇ်ဘဇား(Cox's Bazar)ရှိ ရဲစခန်းဥက္ကဋ္ဌမှ ပြောဆိုခဲ့သည်။ (Ahmed, DW , 2020)

၂၀၂၀ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ကော့ဇ်ဘဇားရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းမှ ရိုဟင်ဂျာအယောက် ၄၀ ကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်အခြေစိုက်အဖွဲ့ဖြစ်သည့် ဂျမတ်အူမူဂျာဟိဒင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် (Jamaat-ul-Mujahidden Bangladesh, JMB)မှ လေ့ကျင့်ပေးခဲ့သည်ဟု သတင်းထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။

Inya Security Studies Section

အဆိုပါလေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရေးအတွက် ပင်လယ်ကွေ့နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံနှင့် မလေးရှားလမ်းကြောင်းမှတစ်ဆင့် ဒေါ်လာ ၁၁၇,၀၀၀ ထောက်ပံ့ပေးခဲ့သည်ဟု ဖော်ပြပါရှိသည်။ ပေါ်ထွက်လာသော အစီအရင်ခံစာအရ ပါကစ္စတန်ထောက်လှမ်းရေးက နောက်ကွယ်မှ ပါဝင်ပတ်သက်နေသည်ဟုလည်း သိရသည်။ (Ahmed, DW , 2020)

၂၀၁၆ခုနှစ်တွင် JMB အဖွဲ့သည် ဒါကာမြို့၊ သံတမန်ရပ်ကွက်ရှိ ကော်ဖီဆိုင်တစ်ခုကို ပစ်မှတ်ထား တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံခြားသားအများစုပါဝင်သည့် လူ ၂၂ ဦးသေဆုံးစေခဲ့သည်။ ဘရပ်ဇဲလ်(Brussels) အခြေစိုက် ဘယ်ဂျီယံအဖွဲ့ South Asia Democratic Forum မှ စီစစ်လေ့လာသူ Siegfried O. Wolf ကမူ ပါကစ္စတန်ထောက်လှမ်းရေး၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှု ရှိနိုင်သည် ကို တည်ပြုပြောဆိုထားသည်။ (Ahmed, DW, 2020)

ပါကစ္စတန်ထောက်လှမ်းရေး၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ ဒေသတွင်းနိုင်ငံများအား မတည်မငြိမ်ဖြစ်စေပြီး အာဖဂန်နစ္စတန်နှင့် အိန္ဒိယတို့ကို ဦးတည် ပစ်မှတ်ထားနေသည်ဟု ဆိုသည်။ ကက်ရှ်မီးယားဒေသကို နိုင်ငံတကာက စောင့်ကြည့်နေသောကြောင့် ပါကစ္စတန်အနေဖြင့် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် အကြမ်းဖက်မှုကို လုပ်ဆောင်ရန်

မျက်ချေပြတ်၍မသင့်သော လုံခြုံရေးပြဿနာ

တတိယနိုင်ငံကိုသာရွေးချယ်ခဲ့ပြီး ရလဒ်အနေဖြင့် ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည် စခန်းများသည် အကြမ်းဖက်အုပ်စုများအတွက် ပစ်မှတ်ထားရာ နေရာဖြစ်လာသည်။

၄။ ပါကစ္စတန် ISI ပါဝင်နေသလား

ပါကစ္စတန်ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့ဖြစ်သည့် Inter-Services Intelligence (ISI)သည် ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်အရေးနှင့်ဆက်နွယ်မှု (ဝါ)လွှမ်းမိုးမှု ရှိနေသလားဆိုသည့်အခြေအနေကို အိန္ဒိယ သတင်းဌာနများမှ စွပ်စွဲရေးသားဖော်ပြနေကြသည်ကို တွေ့ရသလို၊ 'IS-Arakan' တစ်ရပ် ဖြစ်လာနိုင်ခြေနှင့် ဒေသတွင်းခြိမ်းခြောက်မှု အသွင်ဆောင်လာနိုင်မှုအခြေအနေကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် အိန္ဒိယရှိ နှစ်နိုင်ငံထောက်လှမ်းရေး အေဂျင်စီများမှလည်း အနီးကပ် စောင့်ကြည့်နေလျက်ရှိသည်မှာ ယူဆနိုင်သည်။

၄.၁။ ရာနှင့်ချီ ရိုဟင်ဂျာများ အင်ဒိုနီးရှား၌ ပျောက်ဆုံးမှု

၂၀၁၉ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ အထိ ကိန်းဂဏန်းများအရ အင်ဒိုနီးရှားတွင် လေ့စီး ရိုဟင်ဂျာ ဒုက္ခသည် ၁၄,၁၀၆ ကျော်ရှိခဲ့သည်။

Inya Security Studies Section

သို့သော် ၂၀၂၁ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ၊ ၂၈ ရက်နေ့ အယ်ဂျာဇီးရား(AI Jazeera)
သတင်းအရ ရာနှင့်ချီသော ရိုဟင်ဂျာ ဒုက္ခသည်များသည်
ဒုက္ခသည်စခန်းမှ ပျောက်ဆုံးနေသည်ဟု ဖော်ပြခဲ့သည်။
အင်ဒိုနီးရှားအာဏာပိုင်များအဆိုအရ မလေးရှားဘက်သို့
လူကုန်ကူးခံရနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ (Alijazeera , 2021)

အင်ဒိုနီးရှားအာဏာပိုင်များပြောဆိုချက်မှာ

ခန့်မှန်းကောက်ချက်ချမှုသာဖြစ်ပြီး အဆိုပါဒုက္ခသည်များ
ပျောက်ဆုံးသွားမှုသည် လက်တွေ့တွင် မည်သူမျှ အတည်မပြုနိုင်သလို
တဖက်တွင်လည်း အငြင်းပွားဖွယ် မေးခွန်းများ ရှိနေပြန်သည်။
နေရပ်စွန့်ခွာသူများသည် အခြားနိုင်ငံများသို့ ဆက်လက်သွားရောက်နိုင်ရန်
ကြိုးပမ်းခြင်းမျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်သလို လူကုန်ကူးသူများသည်
ရောင်းစားခံရခြင်းများလည်း ဖြစ်နိုင်ပြန်သေးသည်။ သို့ပေမယ့်
၎င်းယူဆချက် ၂ခုစလုံး မဟုတ်ဘဲ စွန့်ခွာသူ ဒုက္ခသည်များထဲမှ
အချို့သောသူများအား အစွန်းရောက် အကြမ်းဖက် အဖွဲ့အစည်းများ၏
စည်းရုံးသိမ်းသွင်းခြင်းခံရနိုင်သည့် အခြေအနေတစ်ရပ်လည်း
ရှိနေပြန်သေးသည်။

၅။ မြန်မာမှ သတင်းရယူထောက်လှမ်းမှု အားနည်းခဲ့သလား

International Crisis Group၏ ၂၀၁၆ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော အစီအရင်ခံစာတစ်စောင်အရ ARSA အဖွဲ့သည် ၂၀၁၂ခုနှစ် နှောင်းပိုင်းမှ စတင်၍ ကြံစည်ပြင်ဆင်နေခဲ့ပြီး လူသစ်စုဆောင်းခြင်းများကို ၂၀၁၃ခုနှစ် တွင် စတင်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ခုနှစ်မှ စတင်ကာ လေ့ကျင့်သင်တန်း ပေးခြင်းများကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တွင် ကနဦး ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ရခိုင်ပြည်နယ် တောင်ပိုင်းရှိ မောင်တောနှင့် ဘူးသီးတောင် နယ်စပ်တလျှောက် မေယုတောင်တန်းများတွင် ဆက်လက် လေ့ကျင့်သင်တန်း ပေးနေခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ သင်တန်းပေးရာတွင် အတွေ့အကြုံရှိ ရိုဟင်ဂျာများ၊ ပါကစ္စတန်၊ အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံသားများတို့က လက်နက်ငယ်အသုံးပြုပုံများ၊ ပျောက်ကျား စစ်ဆင်ရေးနည်းစနစ်များအပြင် အထူးသဖြင့် ဖောက်ခွဲရေးပစ္စည်းများနှင့် လက်လုပ်ဗုံးများ ပြုလုပ်နည်းများကို အထူးလေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခဲ့ကြသည်ဟု အစီအရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုသို့ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်းများကို (၂)နှစ်ခန့် အချိန်ယူ လေ့ကျင့်ခဲ့ကြပြီး ထိုကာလအတွင်း၌ မောင်တော မြောက်ဖက်နှင့်တောင်ဖက်ရှိ

Inya Security Studies Section

မွတ်ဆလင်ကျေးရွာများမှ အချို့သတင်းပေးများနှင့် ၎င်းတို့၏ အစီအစဉ်ကို ဖော်ထုတ်လိမ့်မည်ဟု စိုးရိမ်ရသူများ သတ်ပစ်ခဲ့ပြီး သတင်းပေးအဖြစ် အလားအလာရှိသူများကို ငွေကြေးအမြောက်အများပေးကာ နှုတ်ပိတ်စေခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ဆော်ဒီခြေစိုက် အကြီးတန်းခေါင်းဆောင်နှစ်ဦးသည် ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း၌ တစ်လခန့်လာရောက်နေထိုင်ကာ ပစ်မှတ်များ ရွေးချယ်ခြင်း၊ တိုက်ခိုက်ရန် အချိန်များ သတ်မှတ်ခြင်းများကို ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်ဟု International Crisis Group အဆိုအရ တွေ့ရသည်။ (Group, 2016)

၎င်းအခြင်းအရာများကြောင့် ၂၀၁၆ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ(၉)ရက်တွင် ရခိုင်ပြည်နယ် နယ်ခြားစောင့်စခန်းများ တိုက်ခိုက်ခံခဲ့ရပြီးနောက် နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့မှ ရဲမှူးချုပ် မောင်မောင်ခိုင်မှာမူ ထောက်လှမ်းရေး သတင်းများ မရရှိခဲ့ခြင်း၊ ဌာနချုပ်နှင့် လက်နက်များ စီးနင်းလုယက်ခံရခြင်းများကြောင့် ပြောင်းရွှေ့ခံခဲ့ရသည်။ (Agency, 2016)

မျက်ချေပြတ်၍မသင့်သော လုံခြုံရေးပြဿနာ

၆။ တွေးဆစရာများ

၂၀၂၁ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၉ တွင် ကော့ဘဇား (Cox's Bazar) ရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းတွင် ရိုဟင်ဂျာအရေး ဦးဆောင်လှုပ်ရှားသူဟု အများကသိထားကြသော ရိုဟင်ဂျာခေါင်းဆောင် မိုဟိဗူလာ(Mohibullah)သည် အမည်မသိ သေနတ်သမားများ၏ သတ်ဖြတ် လုပ်ကြံခြင်းကို ခံခဲ့ရသည်။ (HRW, 2021)

တဆက်တည်းမှာပင် ၂၀၂၁ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၃ရက်နေ့တွင် ဂျပန် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှ အာဆီယံအတွင်းရှိ မြန်မာ၊ ထိုင်း၊ မလေးရှား၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်နှင့် စင်ကာပူ နိုင်ငံများရှိ ဂျပန်သံရုံးများမှတစ်ဆင့် သတိပေးချက် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် ဖြစ်စဉ်ရှိခဲ့သည်။ (Bernama, 2021)

အဆိုပါ သတိပေးချက်မှာ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများတွင် ဖြစ်တန်စွမ်းရှိသည့် အကြမ်းဖက် တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် အသေခံပုံးဖောက်ခွဲမှုကို အစွန်းရောက် အကြမ်းဖက်သမားများမှ လုပ်ဆောင်လာနိုင်သည့်အတွက် ဂျပန်နိုင်ငံသားများအနေဖြင့် ဘာသာရေး အဆောက်အအုံများ၊ လူများသည့်နေရာများကို မသွားရန်နှင့် ဒေသတွင်း သတင်းဌာနများကို ကြည့်ရှုစောင့်ကြည့်ရန် သတိပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။

၇။ နိဂုံး

အနှစ်ချုပ်ရသော် အာဆီယံနှင့် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများတွင် အစွန်းရောက် အကြမ်းဖက် သမားများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ လှုပ်ရှားမှုများမှာ ၂၀၁၀ခုနှစ် နောက်ပိုင်း မြင့်တက်လာခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ၂၀၁၇ခုနှစ် ဖိလစ်ပိုင် မာရီကျွန်းမြို့တိုက်ပွဲဖြစ်ရပ်က သာဓကဖြစ်သည်။ (Francisco, 2017) ပြည်ပထောက်လှမ်းရေးနှင့် ထိုးဖောက် သတင်းရယူနိုင်စွမ်းသည် အရေးကြီးသည်မို့ အစွန်းရောက်အကြမ်းဖက်သမားများ မည်သည့်အခြေအနေ အဆင့်ထိ နိုင်ငံအတွင်းသို့ စိမ့်ဝင် လှုပ်ရှားနေမှုများနှင့် အင်အားအခြေအနေများကို သိရှိနိုင်ရန် ခဲယဉ်းလိမ့်မည်ဟု ယူဆဖွယ်ရာဖြစ်သည်။

ထောက်လှမ်းရေးဟူသည် နိုင်ငံ၏ မျက်စိနှင့် နားပင်ဖြစ်သည်။ ကျိုးပေါက်နေသော နိုင်ငံ၏ အမျိုးသားလုံခြုံရေးမှာ အချိန်မီ ဖာထေးရန် အခြားသူများ ဘာဆက်လုပ်မည်ဆိုသည်ကို မသိနိုင်လျှင်ပင်၊ အနည်းဆုံး သူတို့ ဘာလုပ်နေသည်ဆိုသည့် ခြေလှမ်းတိုင်းကို လိုက်မီနိုင်ရန်အတွက် စဉ်ဆက်မပြတ် ထောက်လှမ်းစောင့် ကြည့်နေမှသာ ရရှိလာသော သတင်းအချက်အလက်များကို စုစည်းပြီး ခွဲခြမ်း စိပ်ဖြာကာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရမည့် တာဝန်ရှိသူများထံ အချိန်နှင့်တပြေးညီ

မျက်ချေပြတ်၍မသင့်သော လုံခြုံရေးပြဿနာ

ပေးပို့နိုင်ရေးသည် အရေးကြီးဆုံး တာဝန်ပင်ဖြစ်သည်။ သို့မှသာ နိုင်ငံ၏ အမျိုးသားလုံခြုံရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်မည်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံအကြီးအကဲများအနေဖြင့် အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားနှင့် နိုင်ငံခြားရေး မူဝါဒများကို ချမှတ်နိုင်ရေးအတွက် ရရှိလာသော ထောက်လှမ်းရေး အစီရင်ခံစာများကို အခြေခံကာ ထည့်သွင်းစဉ်းစာရာတွင် အထောက်အကူ ဖြစ်စေမည် ဖြစ်ပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် မသေချာမှုများကို လျှော့ချနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- UNHCR. (2021, August 25). Retrieved from
<https://www.unrefugees.org/news/rohingya-refugee-crisis-explained/>
- Sen, S. R. (2017, September 17). Retrieved from India Today:
<https://www.indiatoday.in/world/story/rohingya-bangladesh-myanmar-pakistan-isi-sheikh-hasina-1045353-2017-09-15>
- Kine, P. (2020, January 17). Retrieved from Asia Times:
<https://asiatimes.com/2020/01/indias-ominous-threat-to-rohingya-muslim-refugees/>
- Ahmed, Z. (2020, February 13). Retrieved from DW :
<https://www.dw.com/en/is-pakistani-intelligence-radicalizing-rohingya-refugees/a-52364548>
- (2021, January 28). Retrieved from Aljazeera :
<https://www.aljazeera.com/news/2021/1/28/hundreds-of-rohingya-disappear-from-indonesias-lhokseumawe-camp>
- (2021, September 29). Retrieved from HRW:
<https://www.hrw.org/news/2021/09/29/rohingya-leader-mohibullah-killed-bangladesh>
- Bernama. (2021, September 13). Retrieved from New Straits Times:
<https://www.nst.com.my/news/nation/2021/09/726866/embassy-confirms-warning-issued-japanese-nationals-malaysia-over-possible>
- Francisco, K. (2017, May 24). Retrieved from Rappler:
<https://www.rappler.com/newsbreak/iq/fast-facts-maute-group>

မျက်ချေပြတ်၍မသင့်သော လုံခြုံရေးပြဿနာ

- Ahmed, Z. (2020, February 13). *DW*. Retrieved from
<https://www.dw.com/en/is-pakistani-intelligence-radicalizing-rohingya-refugees/a-52364548>
- Bukhari, M. (2020, November 19). Retrieved from Reuters:
<https://www.reuters.com/article/pakistan-court-militancy-financing-idINKBN27Z1SZ>
- Khan, M. I. (2020, February 13). *BBC News*. Retrieved from
<https://www.bbc.com/news/world-asia-51486346>
- Dutta, P. K. (2017, September 8). *INDIA TODAY*. Retrieved from
<https://www.indiatoday.in/india/story/rohingya-muslims-terror-jammu-myanmar-narendra-modi-1040795-2017-09-08>
- Group, I. C. (2016). *Myanmar: A New Muslim Insurgency in Rakhine State Asia Report No 283*. Brussels, Belgium: International Crisis Group.
- Agency, M. N. (2016). Rakhine: listen, Review Government reviews Rakhine state issue sector by sector. *The Global New Light of Myanmar*, 1,2,4.
- (n.d.).

Inya Security Studies Section

This page left intentionally blank.